

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitólár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A iskolai év vége.

(*) A nevelés munkájában is elérkezett az aratás ideje. Amit a tanító szorgalmas gondnal vetetett; amit a növendék termékeny lelkébe fogadott: az immár természéssé érett az iskolai disciplinán s az egész szervezeten eláradó melegség alatt.

A termés bírálatában gyakran megszólal a „laudator temporis acti”; s a kegyeletes emlékezés hangján emlegeti, hogy a régi gyermekek testileg is, lelkiileg is erősebbek voltak a maiaknál; s ha talán kevesebbet tanultak, abból a kevésből többet tudtak.

Nem vitázunk azokkal, kik mindig a régi jó időket szeretik hangoztatni. Csak kifejezzük tapasztalatból meritett azon meggyőződésünket, hogy az oktatás: középiskolai és elemi, nemcsak megnyugtató, hanem örvendetes sikerekkel nagy lépésekben haladják meg a múltak utjának jelzőtábláit.

A tanítóknak a tudományos készült-ség mellett főképp az öntudatos módszer, okos szigorúság és művelt bánásmód ezen sikernek legfőbb biztosítékai. A tanulóknak pedig, akik közt ma már

mind kevesebb akad olyan, ki munka nélkül való könnyű megélhetést próbálkozik keresni a kollégiumban, a tapintatos figyelemmel támogatott kötelesség-érzet és munkakedv az, mely a pusztá lezckéztetés paedagogiai gyarlóságait hivatva van pótolni.

A haladás tehát itt is, mint minden téren, nagy és megbecsülhetetlen. Tanárok nagyobb s mindinkább emelkedő száma, ellenőrzött és rendszeres képzettsége, az iskola épületeinek és a tanítás eszközeinek szélszerűbb volta, a testi nevelésnek fontosságához mérten kellőképp kijutott nagy szerepe, a vezetésnek nem ötletszerű, hanem tervszerűen megállapított nyomdokai: mindenfelől igazolják az elfogulatlan szemlélő, még inkább pedig a szakférfiak elismerését.

És mégis sokszor hallunk oktatás-ügyünk mai állapotával elégedetlenkedő nyilatkozatokat.

Hát ez nagyon természetes dolog. A fejlődésben nemcsak hogy megállapodás nincs, hanem mennél jobban neki indult, annál több benne az elégedetlenség, sőt ideges követelőzés, amely csak azon eseten válik abszurdummá, mi-

kor lehetetlenre irányul. Másik, nem kevésbé természetes ok, hogy a szülő közelebb van gyermekéhez, mint a tanítóhoz; s ha el kell ismernie valami jót, azt éppen akkora készséggel ruházza gyermekére, mint amekkora készséggel keresi a hibát, ha van, fiával szemben a tanítóban. S ez így van jól; ezzel a természetes jelenséggel a tanítóknak számolnia kell s meg kell azt értenie — egész addig, míg az érthető elfogultság szándékos vagy önkénytelen vakossággá nem fejlődött.

A nevelő pedig, aki nem hallgathat minden új tervre, mely reformálni akarja az iskolát, s éppen nem tehet többet egyik vagy másik szülőre való tekintetből, mint amennyivel t. i. egész erejével az összes iránt tartozik, halad nyugodtan és tárgyilagosan a maga megjelölt útján, bölcsen óva az iskolát az ideges kapkodástól s a személyes tekintetek tévedéseitől.

Nekünk úgy tetszik, hogy ez így van helyesen. S azért főképp az iskolai év eredményének bírálatára s hatására vonatkozólag nem mulaszthatunk el két dolgot a szülők figyelmébe ajánlani.

TÁRCZA.

Modern Krózusok.

Az ezredevi kiállítást meglátogató hírlapírók egyike, egy igen kiváló angol kereskedelmi lap fennkutatása, egy ebéden, hol Magyarország vagyonos embereiről volt szó, igen érdekesen magyarázgatta hazája és Amerika milliomasainak meggazdagodását.

Mióta — ugymond — a pénz értéke állandó csökkenésben van, az árué pedig megfelelően folyton emelkedik, a milliomos nevértelme is elvesztette eredeti jelentését. Ma már Londonban és New-Yorkban nem azt nevezik milliomosnak, akinek egy vagy két millió frankja, markája, forintja vagy dollárja van. Ilyen meglehetősen bőven akad minden országban. Ma egy millió fonttal kell legalább birni, vagyis tizenket millió forinttal, hogy valakit a tengeren tül pénzfejedelmek milliomosnak elismerjenek.

Hogy hany ilyen nábob van a földtekén, azt a statisztika csak megközelítőleg tudja megállapítani. A fizetett adóhoz képest az egész világon valami nyolczszáz embernek van egy millió fontnál nagyobb vagyona. Anglia gazdagság szempontjából mindenha első helyen állt. Ott kétszázötven font milliomos van. Az Egyesült-államokra 150, Németországra 100, Ausztria-Magyarországra 100, Franciaországra 75, Oroszországra 50,

Indiára 50, a föld többi országaira pedig körülbelül 125 esik. Feltűnő, hogy a Németországnál és Ausztria-Magyarországnál egyenkint jóval gazdagabb Franciaországban kevesebb a nagy vagyon, mint nálunk és a németeknél, aminek valószínű oka, hogy ott a tulajdon jobban megszokott.

Angliában és az Unióban még öt év előtt csak 300 milliomot számláltak. Ezt a számot öt év alatt szöktették a delafrikai és coloradói aranybányák rengeteg kincsei 400-ra. A legtöbb ember azt hiszi, hogy elegendő a földi üdv összegének birtokához milliomosnak lenni. Pedig hat egy hamisítatlan modern Krózus, Bismarck herceg, mondta néhány év előtt bizalmas csevegés közben egyik barátjának, hogy sok gazdag embert ismert, de boldog milliomot egyet sem, soha!

Bismarck Shakespearetől tanult bölcseséget. Meg is erzik humoran és igazmondásán. És hogy ebben az esetben éppen igaza van, azt megmagyarázza a mostani század második felében keletkezett vagyonok eredete.

Ötven év előtt alig lehetett 2—3 száznál több nagy milliomos a világon. S ezek vagyonukat többnyire fejedelmi adományból, vagy karddal, sőt egyszerűen rablással szerezték. mint Ázsiának és főként Indiának nábobjai, akik egyuttal korlátlan hatalmu zsarnokok voltak, élet-halál és tet-

szésük szerint akármely alattvalójuk minden vagyonának urai. Vagy uralkodói kegy, amelynek nem mindig vitézség, hűség és erény, de gyakran, sőt gyakrabban honárulás, pártoskodás, méreg és gyilkos voltak okai, tett egyszerre ismeretlen embereket Krózusokká. Angliában a század elején a legtöbb vagyon alapja rengeteg megkötött földbirtokban volt kizárólag, Oroszországban a milliókra menő rabszolgával járó uradalmak képezték a legnagyobb vagyonokat, nálunk és Ausztriában a Rákóczyaktól, Zrinyiektől, Frangepánoktól s a két birodalom többi legjobb fiától (a kiirtott cseh főnemességtől) elkobzott kincseken épültek föl az új vagyonok, míg Németország hemzsegett a sok dusgazdag fejedelemtől és reichsunmittelbar főurtól.

A század elején Európaszerte alig volt országokint egy nagy iparvállalat vagy banküzlet, amely a nagy milliomos névre igényt tathatott volna.

A Baring fivérek Londonban, Hope és fiai Amszterdamban, továbbá Stiglitz és társa Pétervárott I. Napoleon bukása után nagyobb névvel és vagyonnal bírtak az akkor még szerény Rothsild czégnél, amely csak utánuk következett.

Magyarországot is érdekelheti a Stiglitz czégnek egyik volt tagja Klein Károly nagykereskedő, czukorgyáros és síófoki részvényes, báró Henikstein tábornagy sőgóra,

Először, hogy ne követeljenek többet gyermekeiktől, mint amire azok tehetőségüknél, testi és szellemi fejlettségük-nél fogva képesek. Az erőszakolt munkának haszna semmi sincs; de a kár helyrehozhatatlan, ha megerőltetés vagy u. n. szellemi csömör lett belőle. S mindenekfelett engedjék meg, hogy mozgással, diszkrét jókedvvel kipihenhessék és felüldítsék az új munkára magukat. Testi épség és erő legyen a szemükben legalább is oly fontos, mint a bizonyítvány érdemjegyei. Hiában lesz meg a szellemi eredmény, ha az egészséges gondolkodás árán kellett azt megszerezni; ez pedig csak egészséges és ép testi szervezetben van meg.

Másodszor, hogy a középiskola felső osztályaira csak olyan tanulókat vigyenek, kiknek tanítója nyugodt lelkiismerettel s biztossággal ajánlja, hogy a tudományos irányban való tovább tanulást megkísérelhetik. Lehet, aztán később kiderül, hogy a remény egyes esetben nem volt alapos. De abban bizonyára a tanító fog legkevésbé tévedni, hogy szellemi képesség és akaratereő foka s egymáshoz való viszonya mily kilátásokat ápolhat mibennünk a tanuló felől az iskola egy-egy fokozatán. Szakiskoláink vannak már elegendő számmal az ipari, kereskedelmi és gazdászati oktatásra. Nagyon kívánatos, hogy a magyar elem itt is minél több tért foglaljon; s ne csak gazdag oratori képességével, hanem kézimunkája szoliditásával s kereskedői ügyességének sikereivel is imponáljon.

A kultur-liga kulissza-titkaiból.

A Bp. H. tudósítója lapjának, fenti czim alatt, a nemzetiségi kérdésről a következő érdekes dolgokat írja:

A román nemzetiségi politikusokra rossz idők járnak. Románia belső dolgaival, helyesebben a politikai pártok viszálykodásával van elfoglalva. Pünkösöd óta — a liga ismeretes kongresszusa óta — az ugynevezett „nemzeti kérdés“ alig haladt egy-két lépéssel előbbre. A kongresszus a konzervatívok győzelmével végződött ugyan, de azért a liberálisok sem tartják magukat legyőzötteknek. A liga régi komitéje kimondotta, hogy a kongresszusnak föladata csak a lemondások következtében hézagossá lett komité kiegészítése volt s nem egyuttal teljesen új komité választása is, s ezért nem ismeri el a választás törvényességét s önmagát tartja valóságos és törvényes liga-komitének, az újonnan választottat pedig csak bitorlónak, s mint ilyennek, a pénztárt és az iratokat át sem adja.

E meghasonlás következtében Romániát most már de fakto két liga-komité boldogítja. A régi feltékenyen őrzi a liga iratait és üres kincstárát, a másik pedig új akción töri fejét azért, hogy mentől több pénzt szerezhessen. A mai napra Bukarestben nagy népünnepet terveztek s hiszik, hogy ez fényesen fog sikerülni, mert egyuttal a konzervatív pártiak kedvező alkalom is, hogy népszerű firma alatt hatalmas tüntetést rendezzen a Sturza-kormány politikai iránya ellen s így az egész mozgalmat kiszákmányolhassa a maga pártczéljaira.

Az erdélyi származású románok, kik Sturzának ellenzék vezérkorában egytől-egyig lelkes hívei voltak, látván, hogy Sturza kormányra jutása óta az ellenzéken könnyelműen tett ígéreteinek beváltására meg csak nem is gondol, most esekély kivétellel egytől-egyig esküdt ellenségeivé lettek. Az új liga-komité mindenekelőtt igyekszik ezeknek a szövetségét megnyerni, annyival is

inkább, mivel ezeknek két irredentista jellegű egyesület van a kezükön, a Carpatzi és a Dacia Trajana. E két egyesületnek mintegy 14.000 frank alapja és 1300 tagja van. Mint itt, Brassóban, tudni akarják, e két egyesület hajlandó fuzionálni az új liga-komitéval.

Ez a körülmény s az a másik, hogy az ország legtekintélyesebb városaiban levő népes és gazdagabb ligafiokok elismerték az új komité, a régi komité tagjait is engedékenyebbekké tették. Közülük négyen ajánlatot tettek az új komitének a kiegyezésre vonatkozóan. Ez ajánlat szerint a döntés egy újabb összehívandó kongresszusra bízottnak. Ez a kongresszus aztán választana egy olyan újabb komité, melyben az összes pártok egyenlő arányban lennének képviselve. Az ajánlattevők Sturza nevében arról is biztosították az új komité, hogy ez esetben a kormány is hajlandó lesz titkós alapjaiból segíteni a ligát.

A magyar közvélemény már a lapok útján is értesült, hogy a laczfalusi pap, Lukács, ismét Bukarestben van. A minap utazott Predealon át Bukarestbe Mangra Vazul is. E két agitátor azért időzik jelenleg Bukarestben, hogy a kettészakadt ligát valahogyan segítsenek újra összeforrasztani. Eddigelé a dako-romanizmus e két utazó ügynöke nem sokat lendült a liga kátyuba ragadt szekerén. Mindössze is annyit tesznek, hogy nappal Brote-val és Albini-vel tanácskoznak, esténként pedig Delavrancea-val, Bursannak, Sihleanuval, Gradisteanuval és Popovics Auréllal a Café-Boulevard-ban söröznek.

Itt újra mint meglehetősen pozitív hírt beszélnek, hogy őszszel a Brote-ék régóta tervezett lapja megindul, annyival is inkább, mert a Tribuna anyagi és szellemi végleggyengülésben szenved. Amint hírlík, szerkesztője, Román János, közelebből atköltözik Bukarestbe s jogi vizsgálatait letéve, megházasodik s román államszolgálatba lép. Az új lap itt, Brassóban indulna meg, mert

aki 30 millió ezüst rubellel jött be a monarchiába és oly gazdag volt, hogy föl sem vette azt a 3 millió frankot, amit 1848-ban veszített Párisban. Ő alapította gróf Széchenyi Istvánnal a Danagózhajózási társaságot, amelynek első elnöke lett. Azután az osztrák államvasutakat, majd a Károly Lajos vasutat teremtette meg. Ebből a ropant tevékenységből is látható, hogy Bismarcknak igaza lehet. Ninesenek boldog milliomosok vagy legalább vagyonszerzők.

A modern Krózusok szinte kivétel nélkül a nép legszegényebb, legalsóbb osztályaiból merültek föl és többnyire pénz nélkül, csak munkaerejük, tehetségük és érzékük által, amelylyel gyakorlatiasan felfogták és megértették a közszükségleteket és közigenyeket, szereztek meg a rengeteg kincseket, amikhez az utat előttük természetesen csak az ipari óriási fellendülése nyitotta meg alig néhány évtizeddel.

Csodálatos jelenség azonban, hogy maguk a fölfedezők és feltalálók rendszeren nem élvezhették találmányaik és eszméik gyümölcsét. Többnyire az ipari munka gyakorlatias eljárásu emberei aknálták ki az elméleti tudás eredményeit, amint ezt a fémíró toll története is bizonyítja.

Mason Józsiás egy szegény takács fia volt és 1795-ben született Kidderminsterben. Gyerekkorában sűteményrel házalt az utcákon, majd egy rokonának a játékgárába

került, ahol ügyessége és leleményessége folytán csakhamar megszilárdult helyzete. El is vette szíve választottját, de rokona meghalt nemsokára, a gyár idegen kézre került, Masont pedig elbocsátották. Nejevel és gyermekével az inség martaléka lett. Végre megis bejutott egy másik játékgárba, ahol véletlenül meghallotta egy öreg urnak a panaszát. Az volt a baja, hogy nem bírt többé jó tollat vágni magának, mert nem látott.

Már 1829-ben kaphatók voltak aczéltollak, de senki sem vette, mert durvák, drágák és czélszerűtlenek voltak. Kilencz darab 3½ shillingbe (2 frt 10 krba) került. A feltaláló tehát nem tudta értékesíteni kitaláló eszméjét.

Mason az öreg ur panaszja után nyomban hozzáfogott a kísérletekhez és sikerült is olesőbb, tetszetősebb és jobb tollat előállítani aczélből. Megtakarított pénzéből műhelyt és üzletet nyitott s mivel valódi közszükséglet volt gyártmánya, rohamosan kelt is. 1831-ben már tizenötezer forint ára tollat adott el és tizenkét munkást foglalkoztatott. Csakhamar hat krajezárba, majd még lejjebb szállította a toll árát s negyven év mulva 1871-ben gyárának ezer munkása hetenként 4½ millió aczéltollat küldött már szét a világba. De a szorgalmas ember ezzel nem elégitette ki tevékenységét. Társul szegődött az Elkington fivérekhez, akik a

fémek galvanoplasztika útján való megaranyozásának és ezüstözésének új módját találták fel. Letelepedett Birminghamban, ahol aranyozó és ezüstöző gyárt állított fel, és oly nagy vagyont szerzett, hogy egymaga 8 millió forinttal járult egy árvaház alapítására. Ezenkívül is sok jót tett és nagy alapítványokat adott, hogy, mint mondá, utat nyithasson a szegényeknek a jövőbe. Viktória királynő érdemeit baronet ranggal jutalmazta nyolczvan éves korában.

Érdekesebb Brassey Tamás történet, aki az 1866-ki háboruban valóságos hőstettet vitt véghez milliói érdekében.

Tudvalevő, hogy a gözmozdonyt Stephenson György találta föl. A harminczas évek elején ő volt az első s akkor egyedüli vállalkozó is, aki mozdonyokat készített. Mind nagyobb lett Anglia és a külföld szükséglete mozdonyok dolgában, s Stephensonnak szerencséje volt, hogy mint üzletvezető oly ember állt mellette, mint Brassey, aki képes volt kellő mennyiségű jó anyagot és munkaerőt előteremteni, akár mennyire volt is szükség valamely vasut építésénél. Franciaországgal, Ausztriával, Kanadával és Indiával voltak szerződéseik s a telkek vételára, a mérnöki munkálatok, a gépek, anyagok beszerzésére, a munkabérek és óvadékok rengeteg összegeket igényeltek, amelyeket kezdetben mások segítségével az állami szerződések alapján teremtett elő, de

ez a város közelebb van Bukaresthez, mint Szeben s így könnyebb is a vezetők között az érintkezés.

Amint idevaló olyan emberek beszélnek, kik közelebből Bukarestben megfordulva, Lukácssal érintkeztek, Lukács nagyon el van keseredve Sturza ellen. Sturza neki az őszszel azt az ígéretet tette, hogy őt a bukaresti katolikus érsekséghez fogja hozni, mint címzetes püspököt, abból a célból, hogy rövid idő alatt bukaresti kath. érsekké tegye. Az őszszel tett bukaresti utjának is ez volt a célja, de akkor e terv kiviteletét megakadályozta az a tüntető fogadás, melyben Lukácsot a liga emberei részesítették. Sturza azt mondta ekkor Lukácsnak, hogy a tapintatlan tüntetés, provokálván az osztrák-magyar diplomáciai körök érzékenységét, egyelőre lehetetlenül tette a terv megvalósítását. Egy pár hónapig elhalasztják a dolgot, addig maradjon Lukács nyugodtan s lehetőleg ne avatkozzék politikába. Lukács eddigi semleges magatartásának ez a magyarázata. Lukács, azt hívén, hogy a felévi hallgatás elégséges az osztrák-magyar diplomácia érzékenységének elcsitítására, Bukarestbe ment, hogy Sturzától ígérete bevalóságát kérje. Sturza azonban püspökség helyett azt a tanácsot adta neki, hogy fogadja el a bukaresti Szent József székesegyháznál üresedésben levő hitszónoki állást, addig is, míg a püspöki süveget ki tudja eszközölni. Lukács Sturza ez ajánlatát nem fogadta el, mert benne az adott ígéret kijátszását látja s ezért kijelentette a bukaresti hírlapírók előtt, hogy az a hír, mely szerint ő a székesegyháznál elfogadná a hitszónoki állást, nem felel meg a valóságnak, mert neki eszé ágában sincs, hazáját elhagyva, lemondani a politikai küzdelmekről.

A kézi munka, mint nevelő eszköz.

Az angolok, e legműveltebb nemzet. királyi családjának minden férfi tagja kitanul

egy-egy kézi munkát gyermekkorában. Ez náluk hagyományos szokás

Minálunk is megtörténik néha, hogy egy-egy apa, kinek a fia valamely tárgyból elegenden osztályzatot nyert, mesterségre adja a szünetidőre... büntetésből, s elrettentésül, hogy milyen sors várakozik reá, ha egész életében le kell arról mondania, hogy úr lehessen.

Ime, mekkora különbség a felfogások közt! Bár közgazdasági szempontból mi is elismerjük az ipar nagy fontosságát; de még sok van bennünk a félszeg római felfogásból, mely urhoz méltó foglalkozásnak csak a gazdálkodást és hivataloskodást tartotta. Az északi népek tudják igazán a kézi munkát becsülni; mert náluk a vagyonosságnak ez volt az alapja. Mi államilag csak a fegyverzet tanítjuk meg az ilyen munka különféle nemeire; annyira még nem haladtunk, hogy a tanuló is részesítsük ebben a jótéteményben.

Hát ugyan mi haszna lehet a kézi munkából?

Az a gyermek, akinek nemcsak szellemi képességei, hanem keze ügyessége is ki van fejlesztve, több életrevalóságot egyesít magában, s nincs annyira kiszolgáltatva a sors szeszelyeinek; nincs ráutalva minden kis dologban más ember szolgálatára. Ha tehát csak azt gondoljuk meg, hogy iskolázott értelmével s izlésével kapcsolatos testi ügyessége szélesebb téren biztosíthat számára a jövőt: már ez is nagy értéket foglal magába.

De a nevelésben megis főszempont maga a tehetségek fejlesztése marad. Minél több oldalú a képzettség, annál nagyobb az egyén ereje és önérzete. A szellem fejlesztésére azonban már ugyis szinte kellenél több gondot fordítunk. Nyelvek formuláival, elvekkel s elméletekkel ugyanis eléggé megtöltjük, bár csak annyit tudjon valóságos szellemi haszonná feldolgozni. A testnek terszerű és több oldalú képzéséről kell ennek az egyoldalúságnak ellensúlyozása végett gondoskodni.

Hiszen ott van a tornászat; az már csak elég divattá lett! Igenis, hála Istennek, kezdünk a testgyakorlás iránt is érdeklődni. De attól tartok, hogy teves irányban. A versenyek keltették fel itt az első érdeklődést, nem maga a test fejlesztésének eszméje. S a gyermekek növelik ügyességüket a dicsőségért, melyet a versenyen tapsok, vagy kitüntetés alakjában szereznek. A versenyre való készülés, a training, pedig s maga a verseny is oly természetű rendszeren, hogy erőfeszítéssel s pillanatnyi nagy izgalommal jár, nyomában a vele arányos lankadsággal. Különösen a futó és ugró versenyek s a szerygyakorlatok elharapózott módja mutatja ezt a jelenséget. A megerőtetésig menő rövid idejű erőfeszítések azonban a fejlesztés munkájára nem alkalmasak; az igazi erő a kitartásban van, ezt pedig a mozgásnak kevésbé fárasztó, tehát lassabb menetű, de tartósabb nemével lehet inkább megvalósítani. Ilyen a kézi munka.

S ha még hozzá vesszük azt a nem kicsinylendő eredményt, hogy a gyermek megtanulja becsülni a munka értékét: be kell ismernünk, hogy a kézi munka s a vele elérhető kezűgyesség nagyon fontos eszköze lehet a helyes irányú nevelésnek.

Addig is, míg iskolai életünkben általánosabb szerepet nyer ez a meggyőződés, a legjobb lélekkel ajánlhatjuk minden szülőnek, hogy gyermekét, ha csak alkalma kínálkozik, valamely kézimunkára taníttassa, mely bizonyára nagy örömet és háláérzetet fog benne teremni érett korában.

A nagyenyedi önk. tüzoltó-egylet jünálisa.

Derék tüzoltó testületünk — élén a rendezőbizottsággá alakult parancsnoksággal — nagyon szépen sikerült jünialist rendezett vasárnap délután a sétatéren. Jóllehet már közmondássá vált, hogy nekünk tüzoltóknak, mikor vizre lenne szükségünk, akkor soha sincs, mikor pedig jó időre várunk, Jupiter pluvius akkor ereszi meg az ég csatornáit.

amelyek csakhamar milliókra menő nyereséggé váltak Brassey erélyes kezében.

Üzlete 1866-ban állt a fényponton, de ugyanakkor borzasztó válság fenyegette, mert arról volt szó, hogy óriási vagyona megmaradjon, vagy megsemmisüljön, a mi a pénzvilágot is megrendítette volna. Az osztrák-porosz háboru kitörése kétségessé tette a Krakó és Lemberg, illetőleg Lemberg és Czernevicz közti vasut kiépülését a szerződésben kikötött időig. A poroszok fenyegettek a vonalat. Brassey pénzügyei azonban úgy voltak beosztva, hogy a vasut befejeztével visszakapja három milliányi óvadékát és a vasutért kap még 30 milliót. Erre az összegre szükséges volt másfelé levő roppant kötelezettségeinek teljesítése végett. Ugyanakkor a Morton, Betts és társa londoni cég, amelylyel összeköttetésben volt, meghukott, s hogy még több baj halmozódjék fejére, a galicziai vasuti tiszték és munkások, akikhez a háboru miatt nem juttathatta el pénzüket, az egy milliányi hátrálékos bér és fizetés miatt abban akarták a munkát hagyni.

Ekkor Brassey, hogy a munka készen lehessen a szerződés szerinti időre, elhatározta, hogy maga viszi el embereinek az egy milliót. Az angol üzletembert jellemző rettenthetetlen bátorsággal elszánta magát, hogy a harczvonalon és az ellenséges seregeken keresztül fog halni. Talált egy mozdony-

vezetőt, aki 500 frtért és megöletése esetén a neje és gyermekei számára kikötött évi 600 frt nyugdíjért vállalkozott az együttutazásra. Brassey maga ügyelt fel a mozdony felszerelésére. Az óriási gép vastag aczélpanczelt kapott mindenütt. Így indultak nyolcz mértföldnyi óránkénti sebességgel arra az utra, a melyhez hasonlólt előttük ember meg nem kísérelt. A szerencse a merészeké. A poroszok előtt álmokép gyanánt vágatott el a mozdony. Száz meg száz golyó pattogott az aczéllemezeken, de persze a gép futása nem akadt meg. Szerencsésen Lembergbe érték s Brassey milliói meg voltak mentve.

Mikor elagottan nyugalomba vonult, büszkén mondogatta Brassey, hogy még ő kivülről nyolczvanezer munkást nem foglalkoztatott, ezer millió forint bért nem fizetett és kétezer millió forint ára munkát nem végeztetett soha senki a világon.

Brassey barátja, a gőzmozdony lángeszű feltalálója, Stephenson sem lett volna talán soha gazdag ember, ha jó szerencséje egy becsületes emberrel össze nem hozza, a ki nem rabolta ki Stephenson nagy tehetségét.

A darlingtoni Pease család nemzedékeken át tulajdonosa volt egy posztógyárnak és egy szénbányának. Quakerek lévén, sok jót tettek a szegényekkel s különben is mindig a közjóra hasznos dolgokkal foglalkoztak. Pease Edwardnak sikerült 1817-ben parla-

menti engedélyt kapni egy a bányát és gyárat összekötő utra, a melyen lovak húzták a faszineken mozgó kocsikat.

Peasenek sejtelve sem volt arról, hogy Stephenson már öt éve feltalálta a gőzmozdonyt, de senki sem bízott a találmányban és így Stephenson anyagi eszközök híján képtelen volt eszméjét megvalósítani. Most azonban, amint hallott a darlingtoni faturól, Stephenson sietett fölkeresni Peaset, a kinek megmagyarázta a dolog lényegét és az áldásos hatást, amelyet a vasutak foglalkoztatásának gyakorolnia.

És Pease megértette.

Rá kétféleképp hatott az eszme. Mint kalmár, kitűnőnek tartotta az üzletet, mint quakere pedig döntő volt a gondolat, mekkora könnyebbséget és hasznot fog hozni az emberiségnek a vasut. Nyomban Willingworthba utazott, ahol Stephenson vaslova állt és a kísérletekből meggyőződve jóságáról, újabb szabadságért folyamodott a parlamenthez, ezuttal a gőzvasutra. Hosszas húzódás után megadták neki a szabadságot, Pease pedig nem törődve az emberek hahotájával és gúnyával, megépítette 1825-ben a Darlington-Stocktonon vasutat, amely főként teherszállításra volt berendezve. Az első mozdony neve Locomotion volt s ez az ősgép ma is meg van. Darlington pályaudvarával szemben áll hatalmas gránitalpazaton. Az elhelyezésnél Pease még jelen volt és gyönyörű em-

Ép így volt ez vasárnap is. A rendezőség tikkasztó melegben lázas sietséggel fogott a terem, illetve a külkörönd beállítására, mert habár jó táncsteremmel rendelkezhetünk, mégis szép időben kellemesebb künn a szabadban tánczolni.

De tervünk dugába dőlt. A déli órákban megeredt az eső, már-már elsepréssel fenyegetve a multság sikerét, ha a városi tanács ki nem fogott volna az esőn és a tavaly nem épített volna fedett helyiséget. Van fedett táncz helyiség és így a remény nyel mi sem hagytunk fel, de az eső is megemberelte magát és azon időre, mikor kis csapatunk a felvonulásra sorakozott, elállott, tért engedve nekünk és a nagy közönségnek a sétaterre való vízmentes felmenetelre.

Pont 5 órákor vonultunk fel zeneszóval a sétaterre, várva, remélve a nagy közönséget. Igen, mondom, várva, mert csakugyan megváratták magukat. Ha Scheidel bácsi, a mi jölvőnk, nem gondoskodott volna, hogy legyen mivel unalmunkat elűzzük, csakugyan meguntuk volna magunkat. E várakozásban csak az vigasztalt, hogy nekünk enyediéknek már szokásunkká vált a multságokon való késői megjelenés.

De annál nagyobb lett örömünk, mikor úgy 8 óra felé nagyobb csoportokban jött fel a mulatni kívánó közönség. Éppen azért, mert egy kissé későn gyűlt össze a közönség, később is ment haza, mert a multság kivilágos virradtig tartott. A négyeseket, egy riporternek készülő kis diák állítása szerint, 60—70 pár tánczolta.

Hogy sokan voltunk, álljon itt tanubizonyosággul a következő névsor, azon kijelentéssel, hogy e névsor nem a leghitelesebb, mert e sorok írójának e referáda megírása csak a multság után jutott eszébe és így csak a névsor memoria szüleménye.

Részt vettek a multságon: Vincze Ára és Zelmira, Tóth Irénke, Ajtai Mariska (Verespatak), Dobay Ferenczné (Hátszeg), Bi-

lékbeszéddel ünnepelte időközben elhunyt barátja nagy szellemét.

A nemes Pease az első vasutnál 3600 frt fizetéssel alkalmazta Stephenson, mint igazgatót, majd teljesen kiismerve a találmány horderejét és roppant értékét, pénzt adott barátsága és tisztelete jeléül. Stephensonnak, hogy építsen magának mozdonygyártó műhelyt. Ez a műhely tette azután nagyiparossá és sokszoros milliomossá Stephenson, aki 1848-ban halt meg. Pease egy év múlva követte barátját, három fiút hagyva hátra, akik még szaporították az eredeti vagyont s valósággal fejedelmek a britt iparvilágnak. Clevelandi bányáik évente 1.300.000 tonna kőszén termelnek, munkásaik ezereinek bére 7 millió forintot meghalad, vasutjaik, kőszén- és vashányáik, gyáraik és bankjaik értéke száz milliókra ug és két várost is alapítottak, Saltburnt és Middlesbought, amely utóbbinak ma már 60.000 lakosa van. Az egyik, Pease, tagja az angol parlamentnek.

Az újkor nagy milliomosai majdnem valamennyien így szereztek vagyonukat s a nevető örökösöket lehet is irigyelni, maguk a vagyon szerzői életük legnagyobb részét nehéz, megfeszítő munkában töltötték s kincseikből nekik maguknak volt talán legkevesebb hasznuk saját személyükben. De azért a modern Krózusok mégis igazolják a régi közmondást: Mesterségnek kalács a kenyere!

luska Erzsike (Kolozsvár), Magyar Jolán, Aszlányi Mariska, Gödri Aranka (Nagy-Lak), Dancs Idus, Röder Margit, Sándor Lujzika, Szaesvai Margit, Szabó Ilonka (Al.-Jára), Seprényi Erzsé, Pethő Piroška, Polonyi Vilma, Kovács nővérek, Varga nővérek, Borsos Berta, Tomai Ilus és Margit, Keresztes Ilona, Mátyás Rózika, Kiss Ilona, Virágháti Mariska, Babos Irén, Mátyás Mariska, Jakab Linka, Kiss Julcsa, Vint nővérek, Kiss Lujza, Varró Rózika, Csató Vilma, Balogh Lina, Bugán Anna, Veress Zsuzsa és Tinka, Gergely Zelma, Tenkei Rózika, és még sokan.

A nézők között ott láttuk a többek között: Török Bertalanné, dr. Magyar Károlyné, dr. Ebergényi Sándorné, Lenk Frigyesné, Vincze tanárné urnöket és intelligens közönségünk még számos tagját.

Arról pedig, hogy anyagilag is igen szépen sikerült a multság, a következő nyilvános számadás számol be:

A multság bevétele volt 181 frt 10 kr.
Kiadás 78 „ 84 „

Maradt tiszta jövedelem: 102 frt 26 kr.

E multságon felülfizetni szívesek voltak:

Csató János kir. tanácsos, alispán 1 frt, Scheidel József 7 frt 50 kr, Császár Zsuzsa 2 frt, Dunay Albert 1 frt, Junász Lajos 50 kr, id. Kun József 1 frt, Tóth Miklós 30 kr, Mátyás Lajos 30 kr, Lázár István 1 frt, Herepei Károly 50 kr, Incze István 1 frt, dr. Jenei Elek 2 frt, Pitlich Gusztáv 30 kr, Nagy Lajos 50 kr, Majer János 10 krajczár, Schauman Tamás 10 kr, Cservény Mátyás 50 kr, dr. Reich Béla 50 kr, Török Bertalan 1 frt, Halász József 30 kr, Üveges András 10 kr, Fejérdi Gyula 20 kr, Graef József 20 kr, Fenichel Mór 20 kr, Bakó Károly 20 kr, ifj. Winkler János 80 kr, Balla Béla 1 frt, ifj. Horváth Albert 20 kr, Czibala János 20 kr, N. N. 10 kr, Fesztinger Dávid 1 frt, Nagy Lajos 30 kr, Röder Antal 30 kr, Papp János 80 kr, Vajda Péter 2 frt, Dragits Péter 20 kr, Veress Albert 30 kr, N. N. 20 kr, Máthe István 50 kr, Zyzda Béla 50 kr, Trifan János 50 kr, Mátyás Sándor 80 kr, Deli Ödön 50 kr, Balint János 50 kr, Pogány János 50 kr, Reinbold Olivér 2 frt, Korbuly Balint 80 kr, Benedek Samu 50 kr, Jakab Károly 1 frt, N. N. 50 kr, Székelyhid János 1 frt, id. Graef János 2 frt, N. N. 50 kr, dr. Gerasim Emil 1 frt, Pap Gyula 1 frt, Bőjthe Zsigmond 1 frt, Szász József 2 frt, Markovits Lajos 50 kr. Összesen 46 frt 80 krajczár.

Midőn pedig a jelen felülfizetésért a parancsnokság nevében köszönetet mondok, el nem mulaszthatom a közönség figyelmét a következőkre felkérni.

Panaacsnokságunk a júniális eredményének megállapítása és a tiszta jövedelem pénztárra utalása miatt tartott ülésén, tekintetbe véve, hogy gyakran megtörtént, hogy tűz esetén lóhiánya miatt csak nagyon későre volt akcióképes, a testület Pap János osztályparancsnok indítványára elhatározta, hogy a jelen multság tiszta jövedelmét, „lótartási alap“ czímen, a helybeli takarékpénztárba helyezi és minden évben a költségvetésbe egy bizonyos összeget vesz fel, valamint városi közönségünket is fel fogja keresni alkalom adtán ez alap gyarapítására — adakozás útján.

Székelyhid János, e titkár.

Vegyes hírek.

— **Előkelő vendégek.** Dr. Mihályi Viktor balázsfalvi érsek ő nagyméltósága, dr. Bunea Ágoston titkárja kíséretében, f. hó

24-én városunkban időzött. A délelőtt folyamán látogatást tett a vármegye főispánjánál, az alispán, főjegyző és árvaszéki elnöknel, továbbá Bánffy Kazimir bárónál és Reinbold Olivér pénzügyigazgatónál, kik mindnyájan örömlüknek adtak kifejezést, hogy a kiváló egyházfőt a vármegye székhelyén tisztelhetik.

— **Tanárválasztás.** Fülöp Károly Bethlen-ko légiumi főgimn. okleveles helyettes tanárt f. hó 21-én a kisujszállási államilag segélyezett ev. ref. főgimnázium latin-görög nyelv és irodalmi tanszékére rendes tanárrá választották. Gratulálunk!

— **Házasság.** Dávid Sándor kovásznai járásbírói hivatalnok e hó 23-án tartotta esküvőjét Székely Mariska kisasszonnyal, Székely József nagyenyedi vasuti raktárnok szép műveltségű leányával. Az új pár még az esküvő napján a boldog vőlegény lakóhelyére utazott.

— **Hymen.** Halpern Henrik m. kir. államvasuti forgalmi tiszt a nagyenyedi anyakönyvvezető előtt e hó 23-án kötött házasságot Wagner Irma kisasszonnyal, özvegy Wagner Jánosné kedves leányával. Állandó boldogságot kívánunk az új párnak.

— **Elismerő szakvélemény tornászainkról.** A fővárosban megjelenő „Tornaügy“ cz. szakközlöny, ez évi június 15-ki számában, érdemleges és szakszerű bírálatot adván a millennárius országos tornaversenyéről igen elismerő megjegyzésekkel kíséri a Bethlen-főgimnázium tornászainak fővárosi szereplését. A szertornászról irván említett szaklap, tornászainkról megjegyzi, hogy kitűntek szép testtartásukkal és fegyelmességükkel. A katonai rendgyakorlatokban pedig — szószerint idézve — a ránylag legjobban felelt meg a nagyenyedi főgimnázium. Örömmel gratulálunk ezen elismerés megszerzőinek!

— **Meghívó** az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesületnek 1896. június hó 28-án d. u. 4 órakor Gyulafehérvárt a „Hungaria“ dísztermeben megtartandó IX. rendes közgyűlésére. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Felolvasás: a) „Gyulafehérvár multjából“, tartja Veszely Károly, egyleti tb. elnök; b) Róma ezeréves fennállásának ünnepe Apulumban (K. u. 247-ben), tartja dr. Cserni Béla, muzeumőr. 4. Muzeum-, könyvtári jelentés és a kiküldött bizottság jelentése. 5. Pénztárosi jelentés és a vizsgáló bizottság jelentése. 6. Az alapszabályok 44. §. értelmében a választmány egy negyed részének kisorsolása s helyébe új választás. 7. Esetleges indítványok, melyek azonban a választmányi ülésen bejelentendők. Közgyűlést megelőzőleg d. e. 11 órakor a városház tanácstermében választmányi ülés tartatik. Gyulafehérvárt, 1896. június 16-án. Csató János, kir. tanácsos alispán-elnök. Dr. Kóródy Péter titkár.

— **Halálozás.** Grama Sándor dr. kanonok, a balázsfalvi gör. kath. káptalan tagja, Balázsfalván a napokban elhunyt. Benne a gör. szertartásu kath. egyház egy kiváló tagját, az egyházi irodalom pedig egyik szorgalmas és tevékeny művelőjét veszítette el. Fájdalmasan érinti a haláleset laptársunkat, a balázsfalvi „Unirea“-t is, mert Grama éveken át szorgalmas munkatársa volt e lapnak és különösen egyházi jogi cikkeivel kelte méltó feltűnést.

— **A filloxerát** M.-Szt.-királyon Ulicsny Károly, a helybeli vinczellérképezdében szőlészeti és borászati gyakornok, konstata,ta,

amennyiben Pogány János marosszentkirályi földbirtokosnak az intézet igazgatóságához intézett felkeresésre Vegh Samuval folyó hó 9-én Maros-Szentkirályra kiszállott és ott a filloxera jelenlétét konstatacióval, erről a nagyméltóságú földművelésügyi miniszter urnak, további intézkedés végett, 501. szám alatt jelentést is tett, nemkülönben a filloxera-biztost is szóbelileg értesítette.

— **Sertésvész.** Hivatalos értesítés szerint: Szebenmegye Keresztenysziget, Hermann, Veresmart, Szent-Erzsébet, Kis-Torony, Veszény, Boicza, Omlás és Toporcsa községeiben lépett fel járványszerűleg a sertésvész, ugy magában Nagy-Szebenben is. Mind e helyeken a sertés-állomány szigorú törvényszerű zár alá vétetett.

— **Veszedelmes jégvihar** dühöngött f. 21-én Forró és M.-Szt.-Benedek községek határán, mely a szép reményekkel biztató termést teljesen tönkretette.

— **A székelyudvarhelyi kir. állami főreáliskola internátusa.** 1. A székelyudvarhelyi kir. állami főreáliskolával kapcsolatos internátusba az 1896—97. tanévre 65 tanuló vétetik föl, akik közül 30 egész díjat, azaz 400 koronát, 10 tanuló 300 koronát, 10 tanuló 200 koronát és 15 tanuló 150 koronát tartozik fizetni. E helyekre ezenel pályázat hirdettetik.

2. Azon szülők vagy gyámok, kik fiaikat, vagy gyámoltjaikat az internátusba felvétetni óhajtják, ebbeli keresüket f. évi július 15-ig az igazgatóságához nyújtják be, címük és lakásuk pontos megjelölésével.

A kérelemhez melléklendők: a) A legutóbbi kelt iskolai bizonyítvány; b) testi épiséget igazoló orvosi bizonyítvány; c) jogervényes kötelezvényt arról, hogy a szülők, gyámok vagy helyetteseik az ellátási díjakat a kiszabott időben előre megfizetik. Ruházatról, gyógytári s más, a tanulókat illető evközi kiadások fedezéséről gondoskodnak.

3. Az internátusi díjak felévi részletekben előre fizetendők; indokolt kérésre az igazgatóság, a minisztérium jóváhagyásával, az évnegyedes részletekben való fizetést is engedélyezheti.

4. Azon szülők vagy gyámok, kik mérsékelt díjak mellett óhajtják gyermekeiket, illetve gyámoltjaikat fölvetetni, legújabb keletű s az illetékes lelkész által is láttamozott vagyoni kimutatással is tartoznak kérésüket támogatni.

5. A fölvevő növendékek élelmezést, lakást, fűtést, világítást kapnak és a megfelelő felügyeletben részesülnek. Az élelmezés a következő: reggeli (tej kenyérrel), ebéd (három tál étel; csütörtökön és vasárnap négy tál), vacsora (egy tál étel, rendszeren sült). Ezenkívül delelőtt 10 órakor és délután 4 órakor egy-egy szelet kenyeret kapnak.

6. A tanítással járó költségeket, mint tandíj s a szükséges taneszközök beszerzését, a szülők vagy gyámok tartoznak hordozni.

7. A fölvevő tanuló a belépéskor a következő felszereléseket tartoznak magukkal hozni: a) egy-egy nyári és téli időszakra való tisztességes ruházatot; téli köpenyt, vagy kabátot és főreálót; b) legalább két pár cipőt; c) ág-felsőszelést és pedig egy párnát, egy téli paplant gombokkal; két paplanlepedőt gomblyukkal; két alsólepedőt és két párnahéjját, d) fehérműt: hat fehér inget, hat lábravalót, három hálóinget, hat zsebkendőt, hat pár harisnyát, 4 törülköző kendőt, továbbá fésűket, ruha-, fog- és csipőkeféket.

A fehérműtekre azon szám lesz him-

zendő, legalább is 2 czm. nagyságban s föl-tűnő helyen, mely szám alatt a fölvetelről szóló értesítés kiadott.

8. Az internátusba fölvevő növendékek kötelesek mindenben az internátusi szabályzatok szerint eljárni. Azon tanulók, kik rossz magaviseletet s folytonos szorgalmhiányt tanúsítanak, az internátusból kizáratnak.

— **A veloczipéd feltalálója.** Mindeddig Draise erdőmestert tartották a veloczipéd első feltalálójának, ki 1871-ben kétkerekű veloczipédet szerkesztett és a feltaláló után Draise-nának nevezték el. Azonban a dolog nem úgy van, mert a „Königliche privilegirte Berlinische Stats- und Gelehrte Zeitung“ 1784. márczius 25. számában a következőket mondja:

„Márczius 9-én Gráz: Trexler Fülöp Ignác ur a második kocsi elkészítette, melylyel 16 nélkül ép oly gyorsan lehet utazni, mintha egy kocsi fogott ló ügetésben menne. Ennek a kocsinak két kereke van, melyet az utazó időközönként hajt, hogy az uton egyenesen haladjon. A fordulásra megint egy másik gép van alkalmazva. Az első koci 20 aranyért adatott el.“ E szerint Trexler a veloczipéd feltalálója. Valószínű, hogy a badeni erdőmesternek, Draise Károlynak, tudomása volt a Trexler-féle veloczipédéről.

Meteorológiai jelentés június 21-től jun. 24-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő Napi max. min.
21	7	60.2	+24.4	S ₁	1 ●	1.5	
	2	60.3	+20.0	—	10 ●	0.4	+31.2 +15.0
	9	61.5	+16.4	S ₂	4 ●	0.1	
22	7	62.6	+17.0	—	9	—	
	2	61.3	+24.2	SE ₂	8	—	+26.0 +11.0
	9	61.9	+17.8	—	4	—	
23	7	63.3	+17.2	NW ₁	7	—	
	2	62.1	+23.8	NE ₂	3	—	+26.0 +9.2
	9	63.7	+15.9	W ₁	1	—	
24	7	64.4	+16.9	S ₂	1 ●	0.1	
	2						
	9						

Kilátás: Változóan boros és lassan melegedő.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C°. fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10 l. Borulat fok = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, Δ = dara.

Apróságok.

Adoma Bismarckról.

148-ban megnyitották a porosz alsóházat s a képviselők alkotmányt sürgettek a királyság számára. Vincke, a szabadelvű párt főnöke, beszélgetésbe bocsátkozott a jövő kancelliárral, ki akkor még csak Otto von Bismarck volt, de akit már akkor elismertek az ultra konzervatív és monarchista párt vezéréül, aki tudni sem akar a királyi prerogatívák apasztásáról és az abszolút hatalom megszorításáról. Vincke nyíltan fejtegette terveit Bismarck előtt és bebizonyítani igyekezett neki, hogy a haza ülve megköveteli a reformot. Vincke azt akarta a porosz gyűlésnek javasolnia, hogy fossa még IV. Fri-

gyes Vilmost a tróntól, jelentse ki a királyi herceget uralkodásra képtelennek és emelje a trónra a fiatal Frigyes Vilmos herceget, a ki mellé nagykorúságának eléréséig a képviselőház tagjaiból álló regensség rendeltetnék. Bismarck azt mondta Vinckének, hogy ő ugyanoly nyíltan fog neki felelni és azután így folytatta:

— Hogyha ön ilyen indítványt terjeszt a képviselőház elé, úgy én azt fogom kérni, hogy önt hazaárulás miatt rögtön tartóztassák le és minthogy a képviselőház ezt az indítványomat, miként előre látható, nem fogja elfogadni, ennél fogva én önnek stante sessione a szószékről golyót fogok a fejébe röpíteni.

Vincke fontolóra vette Bismarck szavait és elő sem terjesztette indítványát. A dolog nem látszik valószínűtlennek, ha meggondoljuk, hogy Bismarck jóval később, amikor a német császárság kancellárja volt, saját bevallása szerint alig tudta magát visszatartani attól, hogy a birodalmi gyűlésben rá ne lőjjön a centrumnak egy tagjára, aki a kancellár beszéde közben azt kiáltotta: Pfüj!

Amerikalas.

Chathamból, Ontario államból jelentik, hogy egy Talmic nevű lelkész a temploma alatt levő pinczében billard-termet rendeztetett be, hogy a chathami fiataliságot ártatlan szórakozás közben oktassa és szoktassa jobb erkölcsökhöz.

A feljebbvaló.

Tiszt: Ki a legközelebbi feljebbvalója a főhadnagyoknak?

Kutyamosó: A kapitány.

Tiszt: És ki a kapitánynak legközelebbi feljebbvalója?

Kutyamosó: A kapitányné.

Kis félreértés.

— Hallom, hogy az ön szegény sógora meghalt . . . Bizonyára asztmatikus volt?

— Oh nem, asztalos.

A pokolba.

X.: Mennyi a belépti díj a pokolba?

Y.: Ötven krajczár.

X.: De olcsóbban is eljuthatsz oda, még pedig első osztályon.

Y.: Hogy-hogy?

X.: Váltás jegyet 8 krért a budai — gőz-siklóra.

Őszinte.

— Hiszen maga úgy issza a pálinkát, mint a vizet.

— Dehogyan tudnék ennyi vizet inni.

Hűség.

Bankár: Oh, Mimi, tönkrementem, nincs semmim. Hű maradsz-e hozzám?

Mimi: Hogyne! De nincs kifogásod elene, hogy más fizesse a toaletteimet?

Kétértelmű.

— Miből él?

— Levegőből.

— Flótás-e, vagy léghajós?

Jószívű.

Kérő: Semmi reményt sem nyujt?

Kissasszony: Most jegyben járok . . . De előjegyzésbe veszem önt.

Sóhaj.

Papucsy uram a hangversenyen nézi, a mint a karmester úti a taktust.

Felsőhajt:

— Csak az én öregem is mindig a levegőt ütné!

Jogászok közt.

— Nos barátom, most tíz forinttal többet kapsz hazulról, mint eddig, hogyan jössz ki a pénzzel?

— Hagyd el! Már tizenötödike tájban annyira snasz vagyok, hogy éppen csak egy bérmertetlen levelet tudok még kiszorítani az öregemhez!

Jó tanács.

Unalmas, kellemetlen embernek, akivel nem akarsz érintkezni, adj . . . pénzt kölcsön.

Chopin idegessége.

Chopin roppant ideges volt. Már gyermekkorában is az volt, később pedig ez annyira megnövekedett, hogy Georges Sand ezt mondta róla: a légy árnyéka is halálos ijedelembe ejtheti. Mikor nem volt kedve zongorázni, úgy elkészerítette, ha fölshóltották, hogy játszsák, hogy napokig nem játszott. Egyáltalán nagyon bántotta, ha játékra kérétek. Rothschildnak egyszer vendége volt a nápolyi királyné és ezzel az alkalommal Chopin is meghívta. Mikor az ebéd után a szalonba vonultak, a háziasszony arra kérte, játszsza el egyik darabját.

— Játszani? Hiszen alig ettem valamit!

— felelt indulatosan Chopin és eltávozott.

Más izben egy előkelő házhoz villás reggelire hívták és a meghívóra rá irták: „Meg ne feledkezzék a zongoráról.“ Chopin küldött egy zongorát névjegygyel, melyre ezt irta: „Itt küldöm a kívánt zongorát.“ Maga azonban el nem ment. Egy jótékonycélú hangversenyen egyszerre nagyon idegessé lett, a mi a játéknál is meglátszott. Egyik barátja megkérdezte, nines-e rosszul.

— Nem vagyok rosszul, — felelt Chopin — de a hallgatóságban egy hölgy, éppen velem szemben, folyton a taktust veri a lábával; ha a tiszta jövedelem nem a szegényeké lenne, már régen megugrottam volna.

Noha szeszélyes és ideges volt Chopin, a párisi előkelő társaságokban mégis szívesen látták, és sok igaz barátja volt.

Közgazdaság.**Szőlőink rekonstruálása érdekében.**

Közel állunk ama veszedelemhez, amely eddig kevés kivétellel már minden bortermő vidéket ért, s amely környezve városunkat úgy szólván ajtónk előtt áll, t. i. a filloxera pusztításához. Csak az elmúlt napokban értesültünk arról, hogy ama hivatalos vendég, a filloxera, hozzánk közel eső község határában: Szent-Királyon ütötte fel tanyáját, s több, mint valószínű, hogy ezen csapás rövid idő alatt bennünket is meg fog lepni.

Azonban meglepni csak abban az esetben lesz képes, ha teljesen váratlanul és készületlenül fog találni, ha nem iparkodunk vele szemben sikra szállani azon segédeszközökkel, melyekkel — hála a gondviselésnek — eddig rendelkezünk.

És ebben a tekintetben szerencsésebbek vagyunk, mint bármely filloxera pusztította terület, — például Magyarország — amely területeken oly rohamosan pusztította el a filloxera a legnevezetesebb bortermelő vidékeket, hogy azok lakói a legjobb akarat mellett sem voltak képesek kellő időben a vésszel szembeszállni, miután egyrészt hiányzott a szükséges számú szakember, másrészt pedig a termelők részéről a kellő bizalom, látva azt, hogy a tett intézkedések inkább csak kísérlet számba mehetnek;

már pedig jól tudjuk, hogy minden ember inkább a más kárán szeret tanulni, mint a sajátján.

Most megváltoztak a viszonyok!

A filloxera elleni védekezés egyik módja az amerikai alanyba való ojtás, amely eljárás által olyan szőlőnövényt nyerünk, melynek gyökerei szöveti szerkezetükben fogva a filloxerának ellentállanak, s amely szőlőtől teljesen azonos minőségű bort vagyunk képesek produkálni, mint amilyent az amerikai vesszőkbe ojtott nemes fajta eredetiben „európai lábbon“ állva szolgáltatott nekünk.

A különböző ojtási műveletek pedig ez idő szerint már hosszas kísérletezések által teljesen kipróbáltattak, azok előnyei és hátrányai kipuholtattak, úgy, hogy nekünk már csak az a feladat jutott, — s ez a könnyebb része a rekonstruálásnak — hogy sajátítsuk el magunknak azt (könnyű szerrel, kevés fáradsággal), amit úttörőink nagy áldozatokkal és főleg idővesztéssel szereztek nekünk!

S azt könnyen elsajátítani és magunkévá tenni annyival is inkább hatalmunkban áll, miután városunk kebelében egy, ez irányban működő szakiskola áll fenn, így a tanulni akaró megkíméli költségét és időt — felkeresve az intézet szakközvegeit, kik készséggel adnak felvilágosítást és utbaigazítást.

Igaz ugyan, hogy városunk ez idő szerint még ment lévén a bajtól, a törvény értelmében amerikai vessző behozatalra nincs feljogosítva, azonban kérdés: meddig tarthat még ezen szerencsés állapot? és akkor itt állunk tehetetlenül, mert még talán vagyunk, akiknek fogalmunk sincs a legszükségesebb dolgokról, amelyeket elsajátítani már most volna alkalmunk.

Hogy tehát az ojtásban minél nagyobb tökélyre vigyük és így annak idején minél jobb eredményt legyünk képesek elérni, gyakoroljuk be magunkat már most a különböző ojtási módokba, s tanítsuk arra fiainkat és kivált leányainkat, akik tekintettel nagyobb türelmük és kezi ügyességükre, játszva tanulnak meg ezen különben is szép és kenyérkeresés szempontjából megítélve a szegényebb osztályra nézve jól fizetett foglalkozást.

Ha ezen alapismereetekkel mintegy előre felfegyverkezünk, akkor bátrabban és elkészülve fogadjuk majd annak idején az ellenség első támadását határainkon belől, s hozzá láthatunk ki-ki anyagi helyzetéhez képest a rekonstruáláshoz sajátkezűleg készített ojtványokkal, s alig észrevehetőleg és érezve a sujtó csapást, csak mintegy lassu átmenetet fog képezni a telepítés a régi — már úgys nagyobb részt termőerejéből kifogyott — szőlőből az új amerikai lábbon álló és a filloxerának ellentálló fiatal szőlő művelésébe.

Most az ideje, midőn alkalmunk van az oly szép eredményt felmutató zöld ojtást elsajátítani, annyival is inkább, miután a városunkban fennálló „gyümölcsészeti egyesület“ kertjével kapcsolatos áll. amerikai szőlőtelepen a zöldojtások javában folynak és a vessző fejlődéséhez képest időközönként még július hóban is eszközöltetnek a vinczellérskola növendékei által, hol is a szépen fejlődött amerikai vesszőkbe különböző hazai fajtákat különböző ojtásmódok szerint ojtának, az intézet szakközvegei vezetése mellett, akik készséggel szolgálnak felvilágosítással és magyarázattal az úgy iránt érdeklődő közönségnek.

Most látható fent nevezett területen az intézet ifjusága által tavasszal készített fás- ojtások szép eredménye is, miután ott vannak eliskolázva az ojtványok egy része Richter — más része közönséges mód szerint megfogalmazás és gyökereztetés végett, ami szintén tanulmány tárgyát képezheti az érdeklődő közönségnek.

Azért, aki csak teheti és belátja fent említett helyességét, ne mulassa el ezen alkalmat saját érdekében, s legyen meggyőződve arról, hogy kérdésére készséges felvilágosítást nyer, mert a magas kormány ilyen költséges telepek felállításánál közvetlenül nem a saját, hanem a közérdeket tartja szem előtt.

—U.—

Piaczi árak.

Nagy-Enyed, 1896. június 21.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
„ közepszerű	„ „	7—
Kétszeres legjobb	„ „	7—
„ közepszerű	„ „	6-50
Rozs legjobb	„ „	5-50
„ közepszerű	„ „	5—
Zab legjobb	100 kilogramm	5-50
„ közepszerű	„ „	5-50
Kukorica (tengeri)	„ „	5—
Burgonya	„ „	2—
Széna legjobb	egy szekér	5-50—5-50
Szalma legjobb	„ „	2—
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú		3-50
Cserfa 1 „ „ „ 1 „ „		3-20
Tölgyfa 1 „ „ „ 1 „ „		3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	1-70
Marhahús	1 kilogramm	—36
Sertéshús	„ „	—44
Szalonna	„ „	64—76
Disznózsír	„ „	—90
Vöröshagyma	„ „	—10
Fokhagyma	„ „	—10

C s a r n o k.**A nemzet hódol a királynak.****Ünnepi ének.**

Ita: S a s E d e.
(Vége.)

A hódolás.

S hol a vár magaslik ős Budának ormán
Szikrázó nyári nap zománcza bevonván,
Föl, a király elé, robognak a daljak —
S győztes zászlóikat előtte meghajtják.

Nézi a király s az a glóriás asszony...
Szemükből egy könnyecsepp perdül alá lassan...
Oh be édes balsam a nemzet szívére,
Oh be édes harmat a haza földére!

Ragyogó vitézek ünnepi mámorban!
Honfoglalás volt ez, az volt ez valóban!
Vérrózsáit a harc szerteszét nem hinté:
Az új honfoglalást az a köny jelenté!

Mikor a zászlótok előtte meghajlott,
Amikor a lelke tifeletek hajlott,
Egy új hazát foglalt a magyar magának:
Szívét a királynak...

A korona fölönul.

S vonul a díszmenet, robog egyre tovább,
A nemzetgyűlésbe viszik a koronát.

Egyszerre szent csönd lesz a zajló tömegben,
Ajkra a bámulat sóhaja se lebben.

Mint mikor a szobán átrepül az angyal,
Mindenki elhallgat, a szív dobog halkkal.

Itt is a légen át fényes égi árnyak,
Porladó királyok szellemei szállnak.

Dicsőült királyok, hazaszerző ősök,
Diadalmas karddal honfenntartó hősök.

Az arany napsugár kardjuk villogása,
A pazar fényözön szemük csillogása.

A tavaszi szellő tiszta lehelete,
Lelkünkbe áradó áldással tele.

Ott repesik körül azt a drága hintót,
Mintha szellem-karon, bűbájosan ringót...

Benne Szent Istvának koronája fénylik:
Most is azt kísérik, még most is azt védik.

Ők az igazi, a szent korona-örök:
Hivatásuk égi, hivatásuk örök...

S az ereklyék körül a néma hallgatás,
Templomi áhitat, vallásos fogadás:

„Drága ereklyéje dicső szent Istvánnak,
Koronája egykép népnek és királynak;

Templommá teendjük éretted országunk,
Hol téged tisztelünk, a hol téged áldunk!

Holott virulnak a hazafi erények,
Öröme népünk erős Istenének!”

Esküszí a népnek erős imádságát
És az ősök hallják és az ősök áldják...

Szállnak, tovaszállnak ragyogó seregben...
És még mindig csönd van, mély csönd a
tömegben...

A nemzetgyűlés.

S mert bevonulnak az ékes templom bíbor ölébe,
Melynek márványán kincseket ér az arany;
Méz meg e fényes templomot, oh utas, a kit a jó sors
Erre a megszentelt, messze mezőre vezet!
És ha szivedben él a szabadság vágya, szerelme,
Csókold meg küszöbét, sirva borulva rá!
Mert ezer esztendő küzdése e háznak alapja,
Vér s veríték tartják össze nehéz köveit!
Mégkövesült ima minden tornya: e honszerető nép
Lelkéből törvén Istene trónja felé!
Oltár nincsen benne külön; ki e Házba belépett:
Szent, lobogó oltár kell, hogy a szíve legyen!
Emberi kéz sohse alkotta szebbet e diszpalotánál,
S jobban földi művet még sehse álda az Úr!
Épület-örjást kezd vala rakni a biblia népe:
Orma legyen magasbb, mint a kevély Libanon!
Ám fölgerjede Isten a bűnös, a büszke tömegre,
Jaj neki, szörnyű esapást sújt vala balkeze rá.
És a midőn föltornyosíták már csaknem az égig,
S kineveték a magas mennybeli csillagokat.
Megzavarodván nyelvük, romlás álla be köztük
És a sok égetőre fekete mélybe zuhant.

Nagy munkára gyűlnek azonkép itt is a népek,
Merre a szőke Tisza, vén Duna árja zuhog.
Sok nyelvű nép kezdte a munkát, s ime, az Isten
Harmattal segíté a kegyes izzadozót.
Sőt a mi történt hajdan a dolyfős babeli néppel,
Itt megfordítá az Isten az égi csudát.
S most, a midőn már kész van a esarnok, az égre tör' orma
S a sok nyelvű nép hozza az aldoza ot:
Lángjaiban a magasztos, az isteni honszeretnek
Egyesül itt mind, mind, szent akarátja szerént!
S a daliák, bevonulván a szent Ház kebelébe,
A hol a nagy multnak szelleme, árja subog:
A nagy multnak, a messze jövőnek, a népnek, az égnek
Tettek igaz szívből, hallga, erős fogadást:

„... Hogy valamig ereinkben a vé. egy esepje kering is,
Árpád emlékét őrzi híven keblünk.

És ha a hármas hegy tetején vész föllege esattog,
Megszűnik köztük nyomban akarmi vizsály.

S megtartják a hazát örökké magyarul a magyarnak,
Ugy hallgassa, ugy áldja meg őket az Úr!”

A nagy multnak, a messze jövőnek, a népnek, az égnek,
A daliák ekként tettek erős fogadást.
S mennydörgő éljént visszhangozik arra a nemzet,
S áment a magyarok Istene monda reá!

A nemzet beszél.

S a nemzet fölvonult a trón elé,
S királya székét körül ölelé.

S a nemzet szószólója im kiállott,
S a nemzet lelke, ajakára szállott.

Mint apostolra szent-lélek az égből,
A szent-lélek — egy tiszta nép szívéből.

„Felséges urunk, apostol-királyunk,
Ezer éves nép, trónod előtt állunk.

Elhozzuk, lásd, az ezer év virágát;
Az aloénál ritkább az és drágább.

Az ezer év virága — Teneked:
A hódolat, a hűség, szeretet.

Földünkben hogy termett ez a virág?
Mi nap hintette rája sugarát?

Nem napsugár — oh, napsugár kevéssé;
Öntözte talaját sok könyvezés.

Haj, mennyi szenvedés! haj, mennyi bánat
A története ennek a virágnak!

Földrünk sok meddő év tova szállott
S e föld nem hajtott Házadnak virágot.

A kert s a kertész messze elszakadtak —
S egymástól távol, bizony, hervadoztak.

De elvonult a sorsharag boruja;
És ök egymásra találtak újra.

Te ismét jó kertésze vagy e honnak,
Koszorut néked dus lombjai fonnak.

Mit susog e kert ezer éves faja?
Maradjunk együtt, egymást védve, áldva.

Legyünk mint atya s gyermek; és miként
Tiéd vagyunk mi, légy te a miénk.

Oh, légy a magyarok királya, kérünk;
Eredbe csörgedezzen a mi vértünk.

Az a cél lelkesítsen, a mi minket:
Oh légy vezére törekvéseinknek!”

A király beszél.

S szól a király, szavára boldog hitben
Hallgat a nép. És figyel rá az Isten.

„Im, egyesültem veletek egészen
Boldog és büszke s szent örvendezésben.

Veletek együtt térdelek s imádom
A ti királyotok s az Éu királyom.

Ki fenntartá e nemes lelkü népet:
Meggköszönöm neki az ezer évet!

S köszönöm néktek ezer év virágát,
Nehéz ezer év dicső tanuságát;

S ha hoztok hűséget: a felelet,
Mit ajkam arra ad: csak szeretet.

S mig hódolást fogadok nemzetemtül,
Ajkam az ő dicsérete csendül:

Legfőbb erénynyel ez a nemzet áldott:
Mert mindig szereté a szabadságot.

Érette száz esatát, veszélyt kitart:
Magasztalom ezért a hős magyart!

S én, a király, visszhangzom ime, nektek,
Mit nemzetünk törvénye kijelentett:

„Ha szent frigyét köt a király s a nép:
A jövővel is biztos frigyre lép!”

S virul e hon, tündöklék dicsősége;
Ne legyen soha — nem lesz soha
v é g e.”

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65
krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes
Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méte-
renkint, sima, esikős, kozkázott, mintázott, damaszt
stb. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és
mintázatban, stb.) a megrendelt áru **postabér- és**
vámmentesen a hához szállítva, mintákat posta-
fordultával küld: HENNEBERG G. (es. és kir.
udvari szállító) selyemgyára Zürich-
ben. (Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-
lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó) Magyar nyelven
irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (6)

Több mint 50 év óta sikerrel használtatik!

az

ESZÉKI SPITZER-KENŐCS

és az

ESZÉKI SALVATOR-SZAPPAN.

Valódi minőségben

csakis, mint eddig, ezentul is

Eszéken, felsőváros

DIENES C. J.-féle

gyógyszertárban készül és megrendelhető.

Szeplőket és májfoltokat,

valamint az összes

bőrtisztatálanságokat biztosan eltávolít.

1 tégely valódi Spitzer-kenőcs 35 kr.
1 üveg valódi Spitzer-mosdóvíz 40 kr.
1 darab valódi Salvator-szappan 50 kr.
1 doboz valódi lyoni rizspor 3 színben 50 kr és 1 frt.
1 tégely kézpaszta 60 kr.

FIGYELMEZTETÉS!

Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el vannak
látva, és keretik a t. közönség csakis **Dienes** féle eszéki kenőcsöt és szap-
pant kerni és elfogadni.

Árverési hirdetés.

A tövisi volt határőrök képviselőtestülete közhírré teszi, hogy a határőrök XXVI. család tulajdonát képező Tövis községében fekvő két lisztelő három-három kövű vízi malom és két belső telek együttesen vagy külön-külön **1896. július 6-án d. e. 10 órakor** Tövis község irodájában önkéntes árverésen eladatnak.

Az árverési feltételek a hivatalos órákban a Tövis községi irodában megtekinthetők.

740 3-3

950—1896.

Árlejtési hirdetés.

A verespatak-orlai m. kir. és társ. Szt.-Kereszt altárnánál a bányatermények és üzemi anyagok lövonatu vaspályán való szállításához szükséges lófogatok előállítására 1896. augusztus hó 1-től kezdve 1899. év július hó 31-ik napjáig három évre ezennel árlejtés hirdetik.

A vaspályán tiz métermázsát tartalmazó csillékben a bányákból a siklóig átlagosan 5700 méternyi távolságra évenként mintegy 160000 métermázsára érez és törees lesz szállítandó; az erre vonatkozó ajánlatok egyes csilléknélben teendők.

Vállalkozni szándékozók 50 kros bélyeggel és 200 forint bányapénzzel ellátott zárt ajánlatokat **folyo évi július hó 10-én délelőtti 10 óráig** az alulírt m. kir. bányahivatalhoz küldjék be.

Az árlejtési feltételek az alulírt m. kir. bányahivatalnál megtekinthetők.

M. kir. bányahivatal.

Abrudbányán, 1896. június hó 13-án.

739 3-3

Schicht-téle szin-szappan

Törvényszéki legajstromozott

védjegy:

Igen jól van szárítva,
kitünően tisztító,
igen takarékos a használatban,
kezesség mellett tiszta és ártalmatlan a fehérnemű és kéznek, egyáltalában a legjobb, ami a szin-szappanból van.

Senki sem bánja meg a kísérletet.

Kapható Nagy-Enyeden: Ifj. Lázár Károlynál.

701 14-20

VEDJEGY.

A zalathnai kénkovandó ipar r. t.

Brassói kén-sav- és műtrágyagyára

ajánl: mindennemű száraz és könnyen szórható **szuper-foszfátot, répa-, szőlő- és árpátrágyát, Thomas-salaklisztet, chilisalétromot, kén-savas ammoniákat** és minden egyéb műtrágyát szavatolt beltartalommal.

Fővilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál

a gyárvezetőség Brassón, valamint

a központi iroda

BUDAPEST, IV., Bécsi-utca 5. szám.

720 6-10

„Közérdek”

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék legelterjedtebb lapjainak, s mint ilyen,

hirdetések közlésére kiválóan alkalmas.

Aki tehát olcsón s biztos sikerrel akar hirdetni, forduljon bizalommal lapunk kiadói hivatalához.